

Okkupasjonshistorien

Biskop ^{AP} Berggrav ^{5/11-98} og soldatene

Av Arne Jørgensen, Oslo

Under overskriften «Nazistiske offiserer - Forsvarets historieskrivere» tar redaktør av Vårt Vern (utgitt av Krigsskoleutdannede Offiserers Landsfor-
ening), major John Berg, i avisens mai-
nummer opp dette temaet under hen-
visning bl.a. til Lars Borgersruds forsk-
ningsarbeide som viste at et stort an-
tall høyere offiserer sto tilsluttet Quis-
ling-partiet NS før og etter 9. april
1940, og at flere av dem gikk i tysk
krigstjeneste. Om dette skriver Berg:

«Forsvaret må nå ikke gjøre den van-
lige tabben og prøve å «løse proble-
met» med arroganse og mistenkelig-
gjøring. Vi må se i øynene at Forsvarets
egen historieskriving, i særdeleshet om
hæren 1940-1941, er mer enn mangel-
full. Det er Forsvarets egen feil, en klar
parallell til problemene på informa-
sjonssektoren der Forsvaret også alt-

for lett setter skylden på andre for kon-
sekvensene av egen passivitet. Forsva-
ret har rett og slett en dårlig kultur på
dette feltet.»

Bra sagt, og riktig sagt! Men Berg
bryter selv med dette gode forsett når
han i et innlegg i Aftenposten 21.10. tar
seg til å forsvare biskop Eivind Berg-
gravs ferd til Stubdal i Åsa på Ringeri-
ke 15. april 1940. Dit var Berggrav, som
anført av meg i Aftenposten 16.10.,
blitt kjørt av tyske militære. Ledsaget
av tyske front-journalister, med en me-
gafon i hånden, ga han seg her til å rope
ut hva hans oppdragsgivere på høyeste
plan, øverstkommanderende for de
tyske styrkene, general von Falken-
horst (som han hadde hatt en konfe-
ransse med tre dager før) og general En-
gelbrecht, forventet av ham: å få Oslo-
ungdommer og andre på vei gjennom
Nordmarka til mobiliseringssteder
utenfor tysk kontroll til å oppgi sine
forsetter. Ikke én lot seg påvirke av bis-
kopens megafon-tale, der han skremte
med Haag-konvensjonens hjemmel for
krigføring, dets forbud mot å bære vå-
pen i sivil, at man kunne bli skutt ved
standrett for dette, og at ungdomme-
ne måtte vende tilbake til sine hjem.
Det samme skremte han med i det
tysk-kontrollerte NRK, etter sin hjem-
komst dagen etter.

Noe helt annet ga den daværende
forsvarssjef, general Ruge, til kjenne
gjennom sin hyldest til disse ungdom-
mene etter at han var kommet til
Tromsø - der han i sin skildring av felt-
toget i Sør-Norge sa: «Fra Oslo strøm-
met for eksempel hundreder av menn
som ikke kunne mobiliseres fordi tys-
kerne sto i byen. De samlet seg under
en eller annen tilfeldig befalingsmann
og vokste til et kompani. De traff andre
lignende flokker fra alle kanter av Øst-
landet, og ble til en «bataljon».»

I stedet for som en krigsutdannet of-
fiser å ta seg disse ord ad notam, unn-
skylder Berg i sitt innlegg «Berggravs
budskap over megafonen» med at
«Han trodde på ryktene (satt frem av
tyskerne) om at norske ungdommer,
med våpen, men i sivile klær, virret for-
tvilet rundt i Nordmarka, uten mat og
helt uten ansvarlig ledelse, og at ung-
dommene måtte skytes når de ble så
sultne at de kom frem og ble tatt til
fange, og at det var dette han ville for-
hindre». Javel. Men visste ikke Berg-
grav at mobiliseringsordre var utgått
fra landets lovlige myndigheter, og at
det ikke var de, men generalene Fal-
kenhorst og Engelbrecht som sto bak

hans kjøretur til Stubdal? Jo, det viss-
te han meget vel. Men var han virkelig
så dum at han ikke forsto at tyskerne
brukte ham som sitt spesielle red-
skap? Det har jeg for min del, og man-
ge med meg, vanskelig for å tro. Blant
disse var folkerettseksperten, uten-
riksminister Koth, som i en radiotale i
BBC i mai rettet et skarpt angrep mot
Berggrav for denne hans defaitistiske
holdning og opptreden april dagene
1940.

Enda kraftigere gikk professor dr.
jur. Jon Skeie ut da han i en utredning
til myndighetene like etter frigjøringen
1945 skrev: «At Berggravs generelle
oppfordring til å oppgi kamp og sabo-
tasje var objektivt landsskadelig, kan
der vel ikke være tvil om, dersom man
ikke vil fordømme som landsskadelig
den forsvarskamp vår hær på den tid
førte.»

Jeg tror redaktøren av Vårt Vern, re-
serveoffiser John Berg, ikke minst av
hensyn til sine officerskolleger og man-
ge, mange andre, vil gjøre klokt i å re-
vurdere sin unnskyldning av biskop
Berggravs opptreden i en tid da mobi-
liseringsordren var gått ut, og krigen
var i full gang.